

Sterker door strijd

*Als herinnering ook voor het nageslacht aan de moed en de
kracht waarmee de bevolking van Rotterdam alle beproevingen
van de oorlog heeft gedragen en het belangrijke aandeel
dat zij genomen heeft in de bevrijding van ons land.*

Sterker door strijd

M.H.E. Visch

Synopsis

Als geboren Rotterdammer en zoon van een reder, in 1923 geboren, studeerde Marius Visch werktuigbouwkunde in de oorlogsjaren. Al snel kwam de jonge Visch in de oorlogsjaren in het verzet. Als stagiair werd hij onder andere te werk gesteld aan boord van de in Rotterdam liggende Kriegsmarine schepen. Zo kreeg hij op die wijze tijdens zijn werk allerlei informatie over en inzicht in de bewapeningssystemen van deze Duitse oorlogsschepen en de mogelijkheid tot sabotage. Hij kreeg contacten met het verzet, kreeg opdrachten tot spionage en kon onopvallend zeer belangrijke informatie doorsluizen naar geheime opdrachtgevers. Hij werkte uit veiligheidsoogpunt later, nadat vele andere verzetsstrijders waren verraden en gefusilleerd, bijna volkomen solitair.

Naast het feit dat de Duitse bezetter haveninstallaties in Rotterdam vernietigden, blokkeerde de Duitse bezetter ook de Nieuwe Waterweg door in de geplande barrières schepen tot zinken te brengen. Visch kwam er op tijd achter dat nog meer schepen dit lot zouden treffen en speelde de gegevens door naar het verzet. Zichzelf wegcijferend met groot levensgevaar, voerde hij geheime verzetsopdrachten uit.

Eind 1944 maakte hij een gevechtsfront-overgang naar bevrijd gebied, daarbij details van gevechtsofstellingen van de Duitsers doorgevend aan de inlichtingendiensten van de geallieerden. De Duitsers hadden in diezelfde periode ook honderden schepen tot zinken gebracht in het Julianakanaal. Daarnaast hadden ze ook een aantal kolenmijnen in het zuiden van Nederland onder water gezet. Visch verzamelde tijdens de strenge hongerwinter van 1944-1945 voor de Nederlandse scheepvaartautoriteiten en geallieerde inlichtingendiensten gegevens over deze gezonken schepen. Die informatie was van belang om een snelle bevoorrading van voedsel- en kolentoevoer naar het nog bezette west- en noord-Nederland na de bevrijding mogelijk te maken. Dit alles met als doel, de zeer ernstige ontberingen in het bevolkingsrijkste deel van Nederland zo snel mogelijk te helpen verlichten omdat honderdduizenden mensen daar intussen ernstig ondervoed waren en vele duizenden van die groep zich ook op de kritische grens van leven en dood bevonden.

Colofon

© 2023 Martijn Visch

Herziene editie 2025

Vormgeving: Bert Holtkamp

ISBN: 978 94 648 5630 9

‘Sterker door strijd’

Ik groeide op in de wereldhavenstad Rotterdam. Een koopmansstad met invloeden van overzeese gebieden. Mijn vader handelde als binnenvaart-reder in vrachten binnen heel Europa. Die handel en de daaraan verbonden scheepvaart boeiden mij in hoge mate; mijn zwerftochten in de stad strekten zich meestal uit naar de havens.

De haven was vol en het was druk. Een wijnhaven. Handel en handjeklap. Elke haven was nodig om op een veilige manier te laden en lossen. Rotterdam was de start van Hollandse handel. Hier voelde ik mij thuis!

Wij woonden heel plezierig aan de Westzeedijk. Mijn vader had als hobby fotografie. Dat was een dure hobby in die tijd. Hij had hiervoor een donkere kamer ingericht, de doka zoals hij hem noemde, waar hij al zijn foto's zelf ontwikkelde. Zo had hij vanaf mijn geboorte af jaar in jaar uit heel precies al mijn ontwikkelingen gefotografeerd en vastgelegd. Al heel jong hielp ik mijn vader met fotograferen, ontwikkelen, vergroten, maar ook met het samenstellen van de ontwikkelaars en andere vergelijkbare zaken.

Op de lagere school kon ik blijkbaar niet zo goed meekomen; ik ben tweemaal blijven zitten. Ik vond eigenlijk alleen sport echt leuk en was met mijn aandacht verder te veel gericht op activiteiten buiten school.

Zo had ik bijvoorbeeld een vriendje dat een boothuisje had aan de Bergse Plas. Daar gingen wij in de zomer altijd zwemmen en varen. Ik had een handige truc verzonnen, als wij verstoppertje speelde en de boot lag op zijn kop dan ging ik onder de boot, daar zat dan nog lucht en omdat ik de enige was die dat wist kon niemand mij ooit vinden.

Ik was sportief en kon bijvoorbeeld goed op mijn handen staan. Vaak gingen wij ook kamperen en varen met bootjes in de Biesbosch. Mijn vader was binnenvaartreder en moest voor zijn werk vaak naar de Beurs.

Uiteindelijk mocht ik naar de MULO maar daar ging het net als tijdens mijn lagere school ook niet zo best. Dat veranderde toen ik MULO B mocht gaan doen. Daar kreeg ik wiskunde en dat was een vak waar ik bijzonder goed in bleek te zijn. Het ging zelfs zo ver dat de andere leerlingen in mijn klas mij uiteindelijk ‘professor’ begonnen te noemen. Ik heb ze maar nooit verteld dat ik twee keer op de basisschool was blijven zitten!

Ik was een beetje verlegen en wist ook nog niet zo goed hoe ik met meisjes moest omgaan. Waarschijnlijk kwam dat omdat ik thuis geen zus had

De Laurenskerk sierde voor de oorlog de Rotterdamse skyline. De omgeving bestond toen vooral uit waterpartijen die druk bevaren werden en verder stond het hart van Rotterdam toen nog vol met eeuwenoude elegante huizen zoals je ze nu nog steeds overal tegenkomt op de grachtengordel van Amsterdam.

als voorbeeld. Ik was enig kind. Gelukkig had ik wel een wat oudere nicht die mij hier goed bij hielp. Van haar leerde ik wat vrouwen graag horen van mannen. Wij woonden op de Westzeedijk.

Ik hield van schaatsen en kon zelfs goed ijsdansen. Hier op het ijs in het park ontmoette ik meisjes. En daar was op een gegeven moment ook het meisje bij dat later mijn vrouw zou worden.

Hoe zag onze stad er toen uit?

Wel eens in Dordrecht geweest? Of Schiedam? Nou, zo zag Rotterdam er voor de oorlog dus uit. En zelfs een tikje deftiger. Er liepen bovendien natuurlijk in onze stad meer ruwe zeebonken rond, er waren veel kapitaal kantoren waar veel geld werd verdiend en alles was in Rotterdam een maatje groter dan elders. Heel veel pakhuizen keken uit over het water. Je vond er overal godshuizen om te bidden voor het behoud van mensen en schepen. Rotterdam onderging flink veel invloed van omringende steden qua architectuur en ornamenten. Het nuffige Den Haag was om de hoek. Overal zag je de handkarren en de beurtschepen. Op vele hoeken vonden de

scheepslieden ook een plek voor een natje en een droogje. Behalve lekkere cafés waren er natuurlijk ook nautische winkels voor schippers en matrozen die op zoek waren naar touwen, spullen om schepen te repareren en naar kompassen om op zee de juiste koers te kunnen varen. En het was druk. Je kon maar beter uitkijken voor paardentrams en elektrische trams, want ze reden je zo van de sokken. In de stad van voor de oorlog was het altijd nog sneller om in plaats van met paard en wagen met een boot van de ene wal naar de andere wal te gaan. Er kon ook veel meer. Je kon zo met een oceaanstomer vertrekken, vanaf Hotel New York, als je wilde emigreren naar de Amerika. Passagiersschepen, stoomschepen, duwboten, loodsboten, zeilschepen en avontuurlijke pieremachochels. De haven van Rotterdam lag er vol mee. Vanaf de kade keken de havenbaronnen in hun deftige huizen uit op hun vloot. Schepen vertrokken met kostbare ladingen en na speculatie en handel kwamen ze rijk beladen weer terug. Eigenlijk was de stad van toen perfect voor de handel van toen. Alles draaide om vertrouwen en alle vracht was nog voor iedereen zichtbaar op de kades en kon uitgeladen, aan de wal gesjouwd, gewogen en verhandeld worden.

Coolingsingel met Beursgebouw en Erasmiaans gymnasium

De Cineac NRC bioscoop aan de Coolsingel

10 mei 1940

Op 10 mei 1940 begint de Duitse aanval op Nederland. In Rotterdam wordt vijf dagen vrijwel onafgebroken gevochten.

Het is half 5 als wij worden gewekt door hevig motorgeronk. Ik dacht dat is vast een verdwaald achtervolgd vliegtuig. Ik schuif mijn slaapkamerraam open en zie een massa grote vliegtuigen in groepen van zes á zeven. Enkele denderden zeer laag over de daken. Alle mensen hangen uit de ramen. Ik zie het Duitse kruis op de vliegtuigen. Grote schik, geen paniek. Luchtafweergeschut dondert. Alarmsirenes loeien. De sfeer is beklemmend. Zijn we nu in oorlog?

Ik aarzel geen moment: ik wilde zien wat er allemaal aan de hand was. Ik rende hard de Westzeedijk af in de richting van de Maaskade. Daar hadden zich inmiddels meerdere mensen verzameld. Er waren ook een stuk of twaalf watervliegtuigen geland op de Maas. Ik zag er Duitse soldaten uit klimmen die vervolgens in rubberbootjes naar de overkant peddelen... ze hadden zichtbaar haast. Wat was dit nu? Niemand snapte er iets van. Ik was

Watervliegtuigen op de Maas

